

τεῦχος 87, Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1981

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

ΥΓΕΙΑΣ
ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ
Ε.Σ.Δ.Ε.Ν.

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ

Ἐθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Ἑλληνίδων
Νοσοκόμων

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Δημητρίου - Β. Λανάρα -
Μ. Μαλγαρινοῦ-Χ. Ρούσσου

*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Μαρία Μαλγαρινοῦ
Ἀνωτέρα Σχολή Ἀδελφῶν
Νοσοκόμων

Σεβαστουπόλεως 16. Ἀθήναι

*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ἀθαν. Ἀθανασόπουλος
Ρήγα Παλαμήδου 5
Τηλέφ. 3219306 Ἀθήναι

*

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐμβάσματα - Ἐπιταγές

Περιοδικό

«Νοσηλευτική»

Γραφεῖα: Πύργος Ἀθηνῶν
Γ' κτίριον Π: 1α Ἀθήναι 610
Τηλέφ. 7702861

*

Τιμή Τεύχους Δρχ. 50
Γιὰ σπουδάστριες Δρχ. 25
Ἐτήσια συνδρομή Δρχ. 300
Ἐτήσια συνδρομή ἐξ. \$10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. 17ον Συνέδριον τοῦ Διεθνοῦς
Συμβουλίου Ἀδελφῶν (I.C.N.) .
Ἀφροδίτης Ραγιαῖ 308
2. Φιλοσοφία τῆς Νοσηλευτικῆς:
Θησαυρὸς Ἠθικῶν Ἀξιῶν.
Βασιλικῆς Α. Λανάρα 324
3. Πορίσματα 4ης Συσκέψεως τῆς
Ὀμάδος Ἐργασίας Ἀδελφῶν Ἐ-
ρευνητριῶν Εὐρώπης 331

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ: ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΗΘΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ

Δρ. ΒΑΣΙΛΙΚΗ Α. ΛΑΝΑΡΑ

Εισήγησις εἰς Συμπόσιον με θέμα: «Ἠθικὴ καὶ Νοσηλευτικὴ Ἀσκήσις»
(Ethics and Nursing Practice) κατὰ τὸ 17ον Συνέδριον τοῦ I.C.N. εἰς Los Angeles.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μεταξὺ τῶν Ἀδελφῶν γενικῶς καὶ ἰδιαιτέρως μεταξὺ τῶν στελεχῶν Ἀδελφῶν, παρατηρεῖται διεθνῶς μία ἀνησυχία ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς Νοσηλευτικῆς. Ἡ ἀνησυχία αὕτη διαφαίνεται εἰς τὴν διεθνήθι βιβλιογραφίαν, κυρίως μετὰ τὴν δημιουργίαν νέων ἐπαγγελματίων ὑγείας, αἱ λειτουργίαι τῶν ὁποίων παλαιότερον ἀπέτελλον ἀποκλειστικὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἰατρῶν καὶ τῶν Ἀδελφῶν.

Τολμῶ γὰρ πῶ ὅτι, ἐὰν ἡ Νοσηλευτικὴ ἐπιζήση ἢ ὄχι, ἢ ἐὰν ἀναπτυχθῆ, μελλοντικῶς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐνσυνείδητον ἀπόφασιν τῶν σημερινῶν Ἀδελφῶν γὰρ ἐκλέξουν τὰς ἠθικὰς ἀξίας. Πράγματι ἐκλέγουσαι αἱ Ἀδελφαὶ τὰς ἠθικὰς ἀξίας αἱ ὁποῖαι ἤμποροῦν γὰρ ὁδηγοῦν τὴν πράξιν των καὶ γὰρ ἀποτελοῦν τὴν καθημερινὴν φιλοσοφίαν των, διαμορφώνουσι τὸν Νοσηλευτικὸν κόσμον καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἡ Νοσηλευτικὴ δὲν εἶναι ἀπρόσωπος: τὴν ἀπαρτίζουν ὅλαι αἱ Ἀδελφαὶ καὶ ἰδιαιτέρως ὅσαι αἰσθάνονται εὐθύνην διὰ τὸ Νοσηλευτικὸν ἔργον καὶ τῶν ὁποίων ἡ φιλοσοφία ἐπηρεάζει τὸ ἐπάγγελμα. Νοσηλευτικὴ ἀνευ ἀξίῶν εἶναι κατ' οὐσίαν ἀνύπαρκτος, ψευδὴς καὶ ἀπατηλὴ. Ἐπομένως, ἡ Νοσηλευτικὴ πρέπει γὰρ ξεκαθαρίσῃ τὰς ἀξίας τῆς καὶ γὰρ τὰς παρουσιάσῃ εἰς τὰς Ἀδελφάς, εἰς τρόπον ὥστε αἱ Ἀδελφαὶ γὰρ προσανατολίζουσι τὴν νοσηλευτικὴν των πράξιν συμφώνως πρὸς τὰς ἀξίας.

Ἄλλὰ τί εἶδους ἀξίαι κυριαρχοῦν εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς; Ποίας ἀξίας ὀφείλει γὰρ ἐκλέξῃ ἡ Ἀδελφή, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει σύγχυσις εἰς τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα τῆς κοινωνίας μας;

Πιστεύω ὅτι, ἐὰν ἡ Νοσηλευτικὴ ἐπιλέξῃ τὰς σταθερὰς πνευματικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι διεσώθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ δίδουσι ἔννοιαν καὶ περιεχόμενον εἰς αὐτήν, τότε ὄχι μόνον θὰ ἐπιζήσῃ ἡ Νοσηλευτικὴ ἀλλὰ θὰ ἀνακαλύπτῃ συνεχῶς νέας διαστάσεις καὶ ἀπεριορίστους εὐκαιρίας, αἱ ὁποῖαι θὰ συντελοῦν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς κοινωνίας.

Ὁ Ortega γράφει, ὅτι ἡ πρόοδος προϋποθέτει ὑπαρξίν παραδόσεως τὴν ὁποίαν ἐπαυξάνομεν⁽¹⁾. Ὁ δὲ Kaufmann ὑπογραμμίζει: Δὲν εἴμεθα τόσον πλούσιοι πού ἤμποροῦμε γὰρ ζήσωμεν χωρὶς παράδοσιν⁽²⁾.

Ἡ εἰσήγησις πού ἀκολουθεῖ σχολιάζει τὴν συμβολὴν τριῶν παραδόσεων εἰς

τήν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς: τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Εὐραϊκῆς καὶ τῆς Χριστιανικῆς, αἱ ὁποῖαι διεμόρφωσαν τὸν Δυτικὸν πολιτισμὸν. Αἱ συνάδελφοί μου ἀπὸ τὴν Ἰαπωνίαν ἀσχολοῦνται μὲ τὰς παραδόσεις τοῦ Ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Τί προσφέρει τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς;

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ ἡ λογοτεχνία εἶναι πηγαὶ ἀξιῶν καὶ ιδεῶν, προσφέρουν δὲ κριτήρια συμφώνως πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος ἐκλέγει καὶ ἀποφασίζει εἰς τὴν ζωὴν του. Ἐπίσης τονίζουσι τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν εὐθύνην του, διὰ νὰ ἐκλέγη τὸ δέον.

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία εἶναι ἀνθρωποκεντρικὴ, διότι ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ ἀνθρώπινον ὄν ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς σκέψεως. «Ἄλλα ἔθνη ἔκαμαν θεούς, βασιλεῖς, πνεύματα, μόνον οἱ Ἕλληνας ἔκαμαν ἀνθρώπους»⁽³⁾. Οἱ τρεῖς Ἕλληνας φιλόσοφοι, Σωκράτης, Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης, θεωροῦν τὸν ἄνθρωπον ἐντὸς τῆς κοινότητος τῆς π ὁ λ ε ω ς καὶ τῆς οἰκουμένης ὡς ὀντολογικὴν πραγματικότητα. Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται ὡς ὄν, ὄχι ὡς παντοδύναμος, ὡς τὸ Ὑπέρτατον Ὄν.

Οἱ φιλόσοφοι ἄλλοτε εὐρίσκοντο εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὁ Πλάτων γράφει: «ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν πάντων χρημάτων μέτρον ἔν εἴη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ πού τις, ὡς φασιν, ἄνθρωπος»⁽⁴⁾ (Ὁ θεὸς ἀποτελεῖ τὸ μέτρον ὅλων τῶν πραγμάτων καὶ ὄχι ὁ ἄνθρωπος ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοί).

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία παρουσιάζει ἱεραρχίαν ἀξιῶν προσερχομένων ἐκ τῆς Ἰδέας τοῦ Ἀγαθοῦ τοῦ Πλάτωνος, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς τὸ μεγαλύτερον ἀντικείμενον μελέτης: «...ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα μέγιστον μάθημα...»⁽⁵⁾.

Οἱ Ἕλληνας διείποντο ἀπὸ ιδεῶν καὶ ἀπὸ ἀρχῶν καὶ ἐνήργουν συμφώνως πρὸς αὐτάς. Ἀντιμετωπίζοντες ἠθικὰ προβλήματα καὶ διλήμματα, ἐξεπαιδεύοντο, νὰ ἐκλέγουν μεταξὺ ἐναλλακτικῶν λύσεων, νὰ ἐνεργοῦν ὑπευθύνως καὶ νὰ λαμβάνουν ἀποφάσεις ἀναλόγους πρὸς τὸν ἠθικὸν νόμον. Παρόμοια παραδείγματα παρατηροῦμεν εἰς τὰς κλασσικὰς τραγωδίας Ἀντιγόνη, Ἰφιγένεια κ.λπ.

Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀξίαι ἔμποροῦν νὰ χρησιμεύουν ὡς κριτήρια ἐκλογῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἀδελφῆς. Ἴσως οὐδέποτε ἄλλοτε αἱ Ἀδελφαὶ ἀντιμετώπιζον τόσον ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκλέγουν μεταξὺ πολλῶν ἐναλλακτικῶν τρόπων ἐνεργείας. Ὅσον περισσότεροι σκοποὶ καὶ δυνατότητες προστίθενται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἀδελφῆς, τόσον μεγαλυτέρα ἢ δυσκολία τῆς ἐκλογῆς. Ὅσον ὅμως καλλιεργεῖ καὶ ἀφομοιώνει ἡ Ἀδελφή τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας, τόσον ὀρθότερα θὰ εἶναι αἱ ἀποφάσεις της πρὸς ὄφελος τοῦ ὑπηρετουμένου ἀνθρώπου. Ἡ φιλοσοφία τῆς Νοσηλευτικῆς ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ἐνσωματώσῃ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ κριτήρια, ὁᾶσει τῶν ὁποίων ἡ Ἀδελφή θὰ ἐλέγχη τὰς ἐνεργείας της.

Ἡ Νοσηλευτικὴ εἶναι ὑπηρεσία πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἐπομένως, αἱ Ἑλληνικαὶ ἀνθρωποκεντρικαὶ ἀξίαι παρουσιάζουν ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα διὰ τὴν νοσηλευτικὴν φιλοσοφίαν. Σήμερον ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ἡ ὑγειονομικὴ περίθαλψις εἶναι τεμαχισμένη, ἐν πολλοῖς ἀπρόσωπος καὶ μὴ ἀνθρωπιστικὴ, περισσότερον χρειάζεται νὰ θεωρῆται καὶ νὰ νοσηλεύεται ὡς «ὅλον» πρόσωπον.

Ἡ Ἀδελφή ὡστόσο δύναται νὰ παρέχη ὀλοκληρωμένην νοσηλείαν, ἐὰν κατανοῇ καὶ ἐκπληρώσῃ τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς εὐθύναις της πρὸς τὸν ἑαυτὸν της.

τὸ ὑπηρετούμενον πρόσωπον, τὸ ἐπαγγελιά της καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν ἐν γενεῇ. Δύναται, ἐπίσης, νὰ μὴ παρασύραται ὑπὸ τοῦ τεχνικρατικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν τεχνολογίαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου.

ΕΒΡΑΪΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ποίας ἀξίας προσφέρει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς;

Ὁ ἰδεώδης ἄνθρωπος τῆς Π. Διαθήκης εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεόν. Ἡ πίστις εἶναι ὁδηγὸς τῆς ζωῆς. Ἡ πίστις δὲν ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ κόσμου, ἀντιθέτως τὸν ἐπαγαφέρει. Ἀφυπνίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον νέον ἐνδιαφέρον εἰς τὴν συγκεκριμένην πραγματικότητα ἐκάστης ἡμέρας, ὅσον κοπιώδης, δύσκολος καὶ ἐπιώδυνος καὶ ὄν εἶναι. Ἡ πίστις ἐμπνέει ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ὑψηλότερον, εἰς τὸ ἀπόλυτον.

Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ θεμέλιον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας εἰς τὴν Π. Διαθήκην εἶναι ὁ «φῶς τοῦ Θεοῦ», ἡ ἐσωτερικὴ εὐλάβεια πρὸς τὴν ἀπόλυτον πηγὴν ἐγνοίας καὶ κατευθύνσεως τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ σκέψεως. Ὁ Θεὸς εἰς τὴν Π. Διαθήκην προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἠθικὸν νόμον. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐνεργῇ αὐτονόμως καὶ ἐλευθέρως, δημιουργηθεὶς ἐλεύθερος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἐλευθερία του τὸν καθιστᾷ ἱκανὸν νὰ ἐκλέγῃ, ἀναλαμβάνων προσωπικὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὰς πράξεις του.

Ἡ Ἀδελφὴ χρειάζεται ὁδηγὸν διὰ τὴν προσωπικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν τῆς ζωὴν. Ἡ πίστις προσφέρει παρόμοιον ὁδηγόν. Ἡ Νοσηλευτικὴ εἶναι τρόπος ζωῆς. Ἡ Ἀδελφὴ τὴν ἀσκεῖ μὲ ὅλην τὴν προσωπικότητά της. Ἡ προσωπικὴ τῆς φιλοσοφία διαποτίζει ὁλόκληρον τὸ ἔργον της.

Ἡ Νοσηλευτικὴ ἀπαιτεῖ ἀφοσίωσιν. Νοσηλευτικὴ φροντίς ἄνευ ἀφοσιώσεως εἶναι ἀδύνατος. Ἡ πίστις εἰς τὸν Θεὸν ἐμπνέει ἀφοσίωσιν. Ἡ Νοσηλευτικὴ ἀντιμετωπίζει τὴν θλίψιν εἰς πολλὰς μορφάς. Ἀσκεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐντὸς ἀτυμοσφαίρας πόνου καὶ θλίψεως. Ὁ πόνος τῶν ἀσθενῶν προκαλεῖ βασικὰ ἐρωτήματα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀδελφῆς. Ἄρα χρειάζεται μίαν ἀξιόπιστον πηγὴν, ἐκ τῆς ὁποίας νὰ ἀντλή ἀπαντήσεις περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ πόνου, ὥστε νὰ βοηθῇ θετικῶς τοὺς πάσχοντας ἀσθενεῖς. Ἡ πίστις εἶναι αὕτη ἡ πηγὴ.

Ὁ κόσμος τῆς Π. Διαθήκης ἐμπλουτίζει τὴν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ἡ ὁποία προσφέρει ἀπαντήσεις εἰς τὰ θεμελιώδη ἐρωτήματα περὶ τῆς ἐγνοίας τοῦ πόνου καὶ τῆς θλίψεως εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ πίστις ἐμπνέει, κατευθύνει καὶ βοηθεῖ τὴν Ἀδελφὴν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐσωτερικῶν τῆς ἀποθεμάτων, τὴν ἀποτελεσματικὴν ἀνακούφισιν τοῦ πάσχοντος ἀσθενοῦς καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μυρίων προσδλημάτων καὶ δυσκολιῶν τοῦ ἔργου τῆς νοσηλείας.

Ἡ πίστις διευρύνει τοὺς ὀρίζοντας τῆς Νοσηλευτικῆς καὶ τὴν ἀναδεικνύει ἔργον ἀληθοῦς προσφορᾶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔργον τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν προόδων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας δύναται νὰ μεταμορφώσῃ συνεχῶς τὴν νοσηλευτικὴν πράξιν.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἐξευγενίζει καὶ τελειοποιεῖ τὰς δύο ἄλλας παραδόσεις. Ὁ Χριστιανισμὸς συμπληρῶνει τὸν νόμον τῆς Π. Διαθήκης καὶ ἀποκαλύπτει

τήν θείαν ἀλήθειαν, τήν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι ἀνεζήτησαν καί ἠρεούντων. Ὁ Χριστός ἐδίδαξε τήν ἀξίαν πάσης ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἀνεξαρτήτως τῶν ὀφισταμένων ἐξωτερικῶν καταστάσεων καί ἰδιοτήτων. Ὁ Χριστιανισμός εἶναι ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης, θεσιζομένη ἐπὶ τῆς ἀληθείας, ὅτι «ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν». Πλουτίζει δόλοκληρον τὸν κόσμον μετὰ τὴν «καινὴν ἐντολήν» τῆς ἀγάπης.

Ἡ διδασκαλία τῆς Κ. Διαθήκης προσφέρει εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς τὴν Χριστιανικὴν ἀγάπην. Ἡ Χριστιανὴ ἀγάπη εἶναι πλήρης, ἀμετάβλητος, ἀγνή, ἀνιδιοτελής, προσφερομένη εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ Νοσηλευτικὴ, ἄνευ ἀγάπης εἶναι κενή, ψυχρὰ καὶ τελείως τεχνικὴ. Δὲν δοῦναι τὸν νοσηλευόμενον ἄνθρωπον, εἶναι ἀδιάφορος καὶ ἀπρόσιτος. Διὰ τὴν Ἀδελφὴν, ἡ ὁποία στερεῖται ἀγάπης, ἡ Νοσηλευτικὴ εἶναι ἔργον χειρωνακτικὸν καὶ ἐξαντλητικόν, ἔργον ἀπλῆς ρουτίνας· εἶναι ἀτελείωτος κόπος καὶ μόχθος, ἄνευ τοῦ κισθήματος ἐκπληρώσεως ἔργου.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἀγάπη ἐμπλουτίζει καὶ διευρύνει τοὺς ὀρίζοντας τῆς Νοσηλευτικῆς. Ἡ ἀγάπη προσδίδει ἐννοιαν εἰς τὴν Νοσηλευτικὴν. Ἡ ἀγάπη καθιστᾷ τὴν Ἀδελφὴν ἱκανὴν νὰ «φροντίζῃ» διὰ τὸν ἄνθρωπον, νὰ θέλῃ ὡς «πλησίον» τὸ ὑπηρετούμενον πρόσωπον ὑπὸ οἰασθῆποτε συνθήκας καὶ εἰς οἰονδῆποτε περιβάλλον καὶ ἂν τὸ συναντᾷ, ὀθλαδῆ, εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς τὸ ἐργοστάσιον, εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς τὸν οἶκον εὐγηρίας, εἰς τὸ νοσοκομεῖον, εἰς τὸ ψυχιατρικὸν ἴδρυμα, κ.ο.κ.

Ἐὰν ἡ Ἀδελφὴ ἐκλέγῃ νὰ ζῆ καὶ νὰ ἐργάζεται μετ' ἀγάπην, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς κατάρτισιν, ἀναδεικνύεται ἱκανὴ νὰ ὑπερνικᾷ τὰ ἐγαιρόμενα προσωπικὰ ἢ ἐπαγγελματικὰ ἐμπόδια κατὰ τὴν ἔμπρακτον ἔκφρασιν τοῦ ἰδεώδους τῆς ἀγάπης δι' ἕκαστον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκην τῆς φροντίδος τῆς (6).

Πράγματι, ἡ φιλοσοφία τῆς Νοσηλευτικῆς ἔμπορεῖ νὰ χρησιμεύῃ ὡς πηγὴ ἀξιών. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς Νοσηλευτικῆς ὑπάρχει κατατεθειμένος ὅλος ὁ θησαυρὸς τῆς παραδόσεως, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθοῦς σοφίας καὶ ἡ πείρα τῆς νοσηλείας αἰώνων ἀνά τὸν κόσμον.

Ἡ ἐν λόγῳ φιλοσοφία συνιστᾷται ὡς ζῶσα φιλοσοφία εἰς ὅλας τὰς Ἀδελφάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ τὴν ἐμπλουτίζουσι, ἀναπροσδιορίζουσι, ἀναθεωροῦν ὡς καὶ νὰ προσθέτουσι νέας ἐννοίας καὶ νέας διαστάσεις εἰς αὐτήν. Παρομοίᾳ φιλοσοφία ἔχει τὴν δύναμιν ὄχι μόνον νὰ διευρύνῃ καὶ φωτίσῃ τοὺς ὀρίζοντας τῆς Νοσηλευτικῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ διαποτίσῃ τὴν ἅλην νοσηλείαν, ἐπὶ πλέον δὲ νὰ διδάσκῃ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειν τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

ΑΙ ΗΘΙΚΑΙ ΑΞΙΑΙ ΩΣ ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ταυτισθῇ μετὰ τὰς ἀξίας κατὰ τρεῖς τρόπους: μετὰ τὴν σύλληψιν καὶ κατανόησιν τῶν ἀξιών, μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀξιών καὶ μετὰ τὴν ἀντίδρασιν πρὸς τὰς ἀξίας. Ἡ ἀνθρωπίνη ἀντίδρασις πρὸς τὰς ἀξίας προϋποθέτει γνωσιολογικὴν κατάρτισιν, ἤμεσον ἢ ἕμισσον σύλληψιν τοῦ ἀντικειμένου πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται ἡ ἀνταπόκρισις. Μόνον ἐφ' ὅσον γίνῃ κάτι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς, αὐτὸ ἔμπορεῖ νὰ προκαλέσῃ μίαν ἀντίδρασιν εἰς τὴν ψυχὴν μας (7). Ἐπομένως τὸ νοσηλευτικὸν ἐπάγγελμα ἔχει εὐθύνην νὰ παρουσιάσῃ ζωντανὰς καὶ συγκεκριμένας τὰς ἠθικὰς ἀξίας εἰς τὰς Ἀδελφάς, διὰ νὰ προσανατολίσουσι τὸ ἔργον τῶν.

Ὁρισμένοι ἐκπαιδευτικοὶ καὶ παιδαγωγοὶ ἀναφέρονται εἰς μίαν συνεχεῖ διεργα-

σίαν ἐνσπερνήσεως τῶν ἀξίων. Ἡ διεργασία αὐτὴ προχωρεῖ ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς συνειδητοποιήσεως τῶν ἀξίων τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἀνταποκρίσεως αὐτῶν μέχρις ὅτου τὸ ἄτομον ὀργανώσει τὴν σύλληψιν εἰς ἓνα σύστημα, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται εἰς σύνθεσιν καὶ ἀποτελεῖ *διὰ σ τ α σ ι ν τ ῆ ς ζ ω ῆ ς τ ο υ*. Ἡ διεργασία τῆς *ἐσωτερικότητας* περιγράφεται ὡς *πολυδιάστατος* καὶ περιλαμβάνει ιδέας ἀπὸ ἀπλῆς μέχρι συνθέτους, ἀλλὰ καὶ συγκακριμένας μέχρι ἀφηρημένας. Ἐπίσης ἀναφέρεται ὡς διαμόρφωσις ἢ ὁποῖα ἀρχίζει ἀπὸ ἐξωτερικὸν πρὸς ἐσωτερικὸν ἔλεγχον⁽⁸⁾.

Ὁ Πλάτων διακηρύττει, ὅτι πραγματικὴ ἐκπαίδευσις, ἢ παιδεία, εἶναι ἡ ἀφύπνισις τῶν δυνατοτήτων ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Περιστρέφει δηλ. ἡ παιδεία τὴν ψυχὴν περὶ τῆς πηγῆς ἀπὸ τὴν ὁποῖαν πηγάζει τὸ φῶς. «Τούτου τόνον, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς παραγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶσά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφῆσεται, οὐ τοῦ ἐμποῦσαι αὐτῇ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι αἰ εἶδει, τούτο διακηχανήσασθαι»⁽⁹⁾.

Φιλοσοφικὴ ἐκπαίδευσις, κατὰ τὸν Πλάτωνα, σημαίνει τὴν στροφήν τῆς «ἄλλης ψυχῆς» πρὸς τὸ φῶς, πρὸς τὴν «Ἰδέαν τοῦ Ἄγαθοῦ», τὴν θεῖαν ἀρχὴν τοῦ συμπαντος.

Ἡ μόνη ἐπιστήμη ποὺ ἔχει ἀξίαν εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῆς ἐκλογῆς, ἢ ὁποῖα δίδει τὴν ἱκανότητα εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀποφασίσουν ὀρθῶς. Αὐτὸ ἐνδιέφερε τὸν Πλάτωνα. Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὅτι ἔμπορεῖ νὰ ἐκλέξῃ τὴν λανθασμένην ζωὴν, τὸν λανθασμένον τύπον ζωῆς, τὸ λανθασμένον ἰδεῶδες. Ἐπομένως, πρέπει νὰ ἀναζητᾶ τὴν γνῶσιν ποὺ τοῦ δίδει τὴν δυνατότητα ἐκλογῆς τῆς ὀρθῆς ζωῆς καὶ ἀπορρίψεως ὅλων τῶν ἄλλων. «...ὁ πᾶς κίνδυνος ἀνθρώπῳ, καὶ διὰ ταῦτα μάλιστα ἐπιμελητέον ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελήσας τούτου τοῦ μαθήματος καὶ ζητητῆς καὶ μαθητῆς ἔσται, ἐάν ποθεν οἶος τ' ἦ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν τίς αὐτὸν ποιήσει δυνατόν καὶ ἐπιστήμονα, θίον καὶ χρηστὸν καὶ πονηρὸν διαγιγνώσκοντα, τὸν δελτίῳ ἐκ τῶν δυνατῶν αἰεὶ πανταχοῦ αἰρεῖσθαι.»⁽¹⁰⁾ Ἐπίσης ὁ Πλάτων διακήρυξεν: «Πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται»⁽¹¹⁾.

Διδάσκονται αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι: Ἐὰν ναί, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διδαχθοῦν; Ποιὸς ἔμπορεῖ νὰ τὰς διδάξῃ; Πῶς καλλιεργοῦνται εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Νοσηλευτικῆς;

Τὸ ὅλον θέμα τῆς διδασκαλίας ἀξίων εἶναι σημαντικὸν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν γενικῶς. Λαμβάνει ὅμως μεγαλύτερας διαστάσεις διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῶν ἐπαγγελματίων υγείας καὶ ἰδιαίτερος διὰ τὴν Νοσηλευτικὴν. Ἀλλ' αὐτὸ ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς παρούσης εἰσηγήσεως. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀπλῶς τονίζεται, ὅτι ἡ ἐκπαιδευτικὸς ποὺ διέπεται ἀπὸ ἀρχὰς καὶ ἰδεῶδη, ποὺ καλλιεργεῖ τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ σέβεται τοὺς ἄλλους, ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σπουδαστρίας. Ἔτσι ἐνδέχεται νὰ φιλοτιμηθῇ ἡ σπουδάστρια ὥστε νὰ ἀναπτύσῃ παρομοίαν στάσιν ἔναντι τῶν ἠθικῶν ἀξίων διὰ τὴν ζωὴν τῆς καὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ νοσηλευτικοῦ ἔργου.

Ἐξ ἄλλου, οἱ νέοι φιλοτιμοῦνται νὰ μαθαίνουν, ὅταν προκαλοῦνται ἀπὸ διδασκάλους οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται καὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὴν προσπάθειαν, ἀγωνιζόμενοι πρὸς αὐτοκαλλιέργειαν καὶ πνευματικὴν πρόοδον. Αἱ μέθοδοι διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους π.χ. ἦσαν ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀγνοίας του καὶ ἡ προσαρμογὴ ποὺ ἔκαμνε διὰ νὰ πλησιάσῃ περισσότερο τὸν ἄνθρωπον⁽¹²⁾.

Ήμποροῦμε νὰ ἀντλήσωμεν ἐφαρμογὰς διὰ τὰς Ἀδελφὰς ἐκπαιδευτικούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς Ἀδελφὰς αἱ ὁποῖαι ἀσχοῦν τὸ ἔργον τῆς Νοσηλείας;

Ὁ ρόλος τῆς νοσηλευτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι σημαντικός. Ἀποτελεῖ σπουδαῖον καὶ κοπιῶδες ἔργον ἢ δημιουργία Ἀδελφῶν ἱκανῶν νὰ ἐκλέγουν καὶ νὰ ἀποφασίζουσιν, νὰ κάμνουν ὅμως ἐρθρὴν ἐκλογὴν καὶ νὰ λαμβάνουσιν ἐσθὰς ἀποφάσεις. Ἡ νοσηλευτικὴ ἐκπαίδευσις ὀφείλει νὰ καλλιεργῇ τὰς ἠθικὰς ἀξίας διὰ τῆς τέχνης τοῦ διαλόγου, δι' ἐκπαιδευτικῶν ἐμπειριῶν ἐκλεγομένων κατόπιν συνεργασίας καθηγητριῶν καὶ σπουδαστριῶν, καὶ διὰ τῆς καλλιεργείας πνεύματος ἐρεῦνης καὶ ἀναζητήσεως τοῦ ἰδεώδους. Αὐτὸ ἔχει μεγάλην σημασίαν, ὅταν θεοαίως ἢ διδασκαλία δὲν θεωρεῖται ἀπλῆ μετάδοσις ἐπιδεξιότητων ἢ τυποποιημένης συμπεριφορᾶς.

Ἡ προσωπικὴ καλλιέργεια τῆς σπουδαστρίας πρέπει νὰ ἀποτελῇ κεντρικὸν σκοπὸν τῆς νοσηλευτικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι ἡ Νοσηλευτικὴ εἶναι τέχνη ἢ ὁποῖα ἐπιστρατεύει τὴν ὅλη προσωπικότητα τῆς Ἀδελφῆς. Πρωταρχικὴν σημασίαν ἔχει τί εἶναι ἡ Ἀδελφὴ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὅχι μόνον τί κάμνει.

Οἱ διδάσκαλοι τῆς Νοσηλευτικῆς ὀφείλου πάντοτε νὰ γνωρίζουσιν, ὅτι ἡ νοσηλευτικὴ ἐκπαίδευσις ἀποβλέπει εἰς τὴν προετοιμασίαν Ἀδελφῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ εἶναι ἀπλῶς τεχνικῶς κατηρτισμένοι, ἀλλ' εὐρέως μορφωμένοι μὲ νοσηλευτικὴν δεξιότητα καὶ ψυχικὸν ἐξοπλισμὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ ἠθικὰς ἀξίας. «Ἡ ἐπιστήμη τῆς νοσηλευτικῆς, δηλαδὴ ἡ θεωρητικὴ πλαισίωσις τῆς νοσηλείας, πρέπει νὰ περιλαμβάνη σύστημα πεποιθήσεων καὶ ἀξιῶν, καθὼς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τὴν πράξιν»⁽¹³⁾.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ρόλος τῆς νοσηλευτικῆς διοικήσεως εἰς τὰ ὑγειονομικὰ ἰδρύματα καθίσταται ἰδιαίτερος σημαντικός εἰς τὴν δημιουργίαν εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ αἰσθήματος προσωπικῆς εὐθύνης τῆς Ἀδελφῆς εἰς πραγματικὰς καταστάσεις. Πράγματι, ἡ διοίκησις νοσηλευτικῶν ὑπηρεσιῶν ὀφείλει νὰ προβάλλῃ πρότυπα διὰ τὰς νέας Ἀδελφὰς καὶ τὰς σπουδαστρίαις εἰς τὴν πράξιν, Ἀδελφὰς ποὺ ἐλέγχουν τὰς ἐνεργείαις των, θάσει τῶν ἠθικῶν κριτηρίων τὰ ὁποῖα ἐνσηματιώνει ἡ φιλοσοφία τῆς Νοσηλευτικῆς.

Εἶναι δυνατὸν ὅλα: αἱ Ἀδελφαί νὰ παρουσιάσωμεν παρομοίαν ζῶσαν φιλοσοφίαν κατὰ τὴν ἀσκήσιν τοῦ ἔργου μας;

ΠΑΡΑΠΟΜΠΑΙ

1. Ortega Y. Gasset, *What is Philosophy*, New York: Norton and Co., 1960, p. 222.
2. M. Buber, *I and Thou*, New York: Charles Scribner's Sons, 1970, tr. Walter Kaufmann.
3. W. Jaeger, *Paideia: The Ideals of Greek Culture*, Vol. 1. p. xxiii.
4. Πλάτωνος, *Νόμοι* Δ 716c.
5. Πλάτωνος, *Πολιτεία* ΣΤ 505a.
6. Β. Λανάρα, *Ἡρωισμὸς καὶ Νοσηλευτικὴ*, Ἀθήναι 1977, σσ. 147-150.
7. M. Roach, *Toward a Value Oriented Curriculum*, Ph. D. Dissertation, The Catholic University of America, 1970, p. 59.
8. D. R. Krathwohl, et al., *Taxonomy of Educational Objectives* New York: David McKay, Inc., 1964, pp. 27-28.

9. Πλάτωνος, Πολιτεία Z c-d.
10. Πλάτωνος, Πολιτεία I b-c.
11. Πλάτωνος, Μενεξενος 246e.
12. G. Highet, *The Art of Teaching*, New York: Vintage Books, 1950, p. 158.
13. J. Dickoff and P. James, «Beliefs and Values: Base for Curriculum Design», *Nursing Research*, 19, 5 (September - October 1970), 422.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Γνωρίζουμε στα μέλη μας ότι η έτησία συνδρομή του Συνδέσμου μας είναι 500 δραχ. Υπενθυμίζουμε ότι μπορείτε να τακτοποιηθείτε ταμειακώς στα Γραφεία του Συνδέσμου πρωινές ώρες ή αποστέλλοντας επίταγή.